

Οδηγός Ορθής Αλληλεπίδρασης με την Άγρια Πανίδα στην Ελλάδα

Guidelines for Proper Interaction with Wildlife in Greece

Το παρόν εγχειρίδιο ορθής αλληλεπίδρασης με την άγρια πανίδα δημιουργήθηκε και εκδόθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «LIFE Bear Smart Corridors – Enhancing the Viability of Brown Bears in Central Italy and Greece through the Development of Coexistence Corridors (LIFE20 NAT/NL/1107)», το οποίο υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βασικός σκοπός του Οδηγού είναι η συμβολή στην εκπαίδευση για την ασφάλη και αρμονική συνύπαρξη μεταξύ του ανθρώπου και των ειδών της άγριας πανίδας.

Η παρούσα έκδοση διανέμεται δωρεάν.

Οι απόψεις που διατυπώνονται σε αυτήν εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιστημονικός Υπεύθυνος του έργου LIFE BEAR SMART CORRIDORS για το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας:

Χαράλαμπος Μπιλλίνης, Κτηνίατρος, Καθηγητής,
Πρύτανης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Συντελεστές:

Ελπίδα Γεργοριάδου, Βιολόγος M.Sc.
Ελευθερία Λουκά, Βιοχημικός M.Sc.

This manual on appropriate interaction with wildlife was produced within the framework of the project "LIFE Bear Smart Corridors – Enhancing the Viability of Brown Bears in Central Italy and Greece through the Development of Coexistence Corridors (LIFE20 NAT/NL/1107)", implemented by the University of Thessaly and co-funded by the European Union. The main objective of this Guide is to promote education on safe and harmonious coexistence between humans and wildlife.

This publication is distributed free of charge.

The views and opinions expressed are those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union.

Scientific Coordinator of the Life Bear Smart Corridors Project for the University of Thessaly:
Charalambos Billinis, DVM, Professor, Rector,
University of Thessaly

Contributors:

Elpida Grigoriadou, Biologist M.Sc.
Eleftheria Louka, Biochemist M.Sc.

άγρια πανίδα

Το σύνολο των διαφόρων ειδών ζωικών οργανισμών που ζουν ελεύθερα στο φυσικό περιβάλλον και δεν εκτρέφονται από τον άνθρωπο.

Στην Ελλάδα φιλοξενούνται ~50.000 είδη άγριας πανίδας, με το 25% αυτών να είναι ενδημικά*!

Εξαπλώνονται σε όλη τη χώρα (ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα) και έρχονται συχνά σε επαφή με τον άνθρωπο, καθώς συνυπάρχουν ή συναντιούνται κατά τόπους.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πώς να συμπεριφερόμαστε αν συναντήσουμε ένα άγριο ζώο, πώς να προστατεύσουμε τόσο το ίδιο όσο και τον εαυτό μας -αν χρειαστεί- και τι πρέπει να κάνουμε αν βρούμε κάποιο ζώο τραυματισμένο.

* ενδημικό χαρακτηρίζεται ένα είδος όταν εντοπίζεται αποκλειστικά και μόνο σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή!

άγρια πανίδα σε κίνδυνο

Σύμφωνα με τον νέο Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ειδών Φυτών, Ζώων και Μυκήτων της Ελλάδας (2024)*, από τα **11.500** είδη που αξιολογήθηκαν, το **21,5%** χαρακτηρίστηκαν ως απειλούμενα!

Κατηγορίες απειλούμενων ειδών, σύμφωνα με τον κίνδυνο εξαφάνισης τους από τη φύση:

- Κρισίμως κινδυνεύοντα: εξαιρετικά υψηλός
- Κινδυνεύοντα: πολύ υψηλός
- Τρωτά: υψηλός

~Πέραν των φυσικών καταστροφών, οι ανθρώπινες δραστηριότητες αποτελούν τη σημαντικότερη πίεση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, απειλή για την άγρια πανίδα (απώλεια ενδιαιτημάτων, αποψίλωση δασών, υπερθέρρευση, δημιουργία οδικών υποδομών, βιομηχανικά απόβλητα κ.α.).

~Η υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων των άγριων ζώων ενδέχεται να μειώσει την αναπαραγωγική επιτυχία των ειδών και να οδηγήσει σε σημαντική μείωση του πληθυσμού τους.

* Ιετότοπος Κόκκινου Καταλόγου της Ελλάδας:
<https://redlist.necc2.gov.gr>

Γενικές οδηγίες

Όταν βγαίνουμε βόλτα στην ύπαιθρο

Αποφεύγουμε να πεζοπορούμε μόνοι, ειδικά σε δασικό περιβάλλον.

Ενημερωνόμαστε από πριν για το θεσμικό πλαίσιο και τυχόν περιορισμούς που ισχύουν στην περιοχή.

Προσέχουμε πώς κινούμαστε στην περιοχή προκειμένου να αποφευχθεί η όχληση των ειδών.

Σε κάθε εξόρμηση έχουμε μαζί το κινητό μας και τα απαραίτητα τηλέφωνα των αρμόδιων υπηρεσιών (βλ. σελ 29).

Αποφεύγουμε την ελεύθερη κίνηση σκύλων, κι άλλων ζώων συντροφιάς, καθώς μπορεί να προκληθούν συγκρούσεις με την άγρια ζωή ή/και να καταστραφούν φωλιές.

 Δεν κινούμαστε με μηχανοκίνητα σε παραλίες, αμμοθίνες, υγροτόπους και γενικά εκτός οδικού δικτύου*.

Δεν πετάμε στη φύση υπολείμματα τροφής και συσκευασίες.

*το 46% των περιστατικών θανάτων άγριων ζώων, οφείλεται σε τροχαία ατυχήματα.

Όταν συναντήσουμε ένα άγριο ζώο

Τις περισσότερες φορές, στη σπάνια και ιδιαίτερη στιγμή κατά την οποία ένας άνθρωπος συναντά τυχαία ένα άγριο ζώο, το ζώο θα προσπαθήσει να τον αποψύχει καθώς διατηρεί φυσική επιφυλακτικότητα και φόβο απέναντι στον άνθρωπο. Σε μια τέτοια περίπτωση, η δική μας συμπεριφορά θα πρέπει να είναι ως εξής:

Δεν προσεγγίζουμε μετωπικά ή σε πολύ κοντινή απόσταση κανένα ζώο, σε στεριά ή θάλασσα.

Αν το ζώο μας έχει αντιληφθεί, του δίνουμε χώρο ώστε να μην νιώσει εγκλωβισμένο και υποχωρούμε ήσυχα και αργά. Αποφεύγουμε απότομες κινήσεις!

Αν το ζώο αρχίσει να απομακρύνεται, δεν το ακολουθούμε για να τραβήξουμε βίντεο και φωτογραφίες.

Αν το ζώο δεν μας έχει αντιληφθεί, διατηρούμε απόσταση και υποχωρούμε, κρατώντας οπτική επαφή.

Δεν αγχίζουμε τα άγρια ζώα, ακόμα κι αν φαίνονται ακίνδυνα. Η αντίδραση του ζώου μπορεί να είναι απρόβλεπτη. Παράλληλα, έτσι αποφεύγουμε τη μετάδοση ασθένειών σε εμάς ή/και τα ζώα.

Αν δούμε νεαρά ζώα ή νεοεσούς,
δεν τα πλησιάζουμε για να τα
καϊδέψουμε, παίζουμε μαζί τους,
να τα φωτογραφίσουμε ή/και να τα
απομακρύνουμε από την περιοχή.

Δεν ταΐζουμε τα άγρια ζώα. Η
εξοικείωση τους με τους
ανθρώπους συνοδεύεται από
απερόβλεπτες και αρνητικές
ευνέπειες, ενώ η τροφή που τους
δίνουμε συχνά είναι ακατάλληλη
για εκείνα.

Δεν πλησιάζουμε φαγωμένα ή
πληγωμένα θηράματα, καθώς ο
θηρευτής τους μπορεί να βρίσκεται
ακόμα κοντά.

Πιθανότατα οι γονείς τους
βρίσκονται κοντά και μπορεί να
αντιδράσουν αρνητικά, είτε
εγκαταλείποντας τα είτε
εκλαμβάνοντας μας ως απειλή
και αντιδρώντας αμυντικά με
επίθεση.

Τα τρόφιμα μπορεί να
προεγκύσουν ζώα, γι' αυτό
απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή
στη μεταφορά και αποθήκευση
τους.

Σε περίπτωση που βρούμε
τραυματισμένο ζώο,
ακολουθούμε τις ειδικές
οδηγίες!

Οδηγίες για συνάντηση με ζώα σε ανάγκη

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΑΓΡΙΑ
ΖΩΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΑΣ!

Αν συναντήσουμε ένα άγριο ζώο που φαίνεται να χρειάζεται βοήθεια (πχ πιθανά τραυματισμένο, νωχελικό, εγκλωβισμένο κ.α.), είναι προτιμότερο να μην επέμβουμε άμεσα.

Διατηρούμε ασφαλή απόσταση, φροντίζουμε για την ασφάλεια μας και ειδοποιούμε την αρμόδια υπηρεσία (Δασαρχείο, Λιμενικό, ΟΦΥΠΕΚΑ) και ένα Κέντρο Περιθαλψής Άγριων Ζώων, ιδίως σε περίπτωση τραυματισμού (βλ. σελ. 29).

Δεν αναζητούμε πληροφορίες
στο διαδίκτυο για τον τρόπο
χειρισμού του ζώου!

Στην επικοινωνία μας με τους αρμόδιους, μεταφέρουμε όλες τις πληροφορίες για το τραυματισμένο ή εγκλωβισμένο ζώο και ακολουθούμε τις οδηγίες που λάβαμε.

Δεν ενεργούμε αυτοβούλως. Δεν απομακρύνουμε το ζώο από το σημείο, εκτός αν έχουμε λάβει σχετικές οδηγίες.

Δεν προσπαθούμε να το μεγαλώσουμε μόνοι μας, αν πρόκειται για νεαρό ζώο.

Ουμώμαστε ότι οποιοδήποτε λάθος μπορεί να προκαλέσει μόνιμα προβλήματα ή/και τον θάνατο του ζώου.

Αν χρειαστεί χειρισμός του ζώου, ΠΟΤΕ ΜΕ ΓΥΜΝΑ ΧΕΡΙΑ!

Ειδικές οδηγίες για συνάντηση με άγρια ζώα

Καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*)

Στην Ελλάδα η αρκούδα ζει σε δύο βασικές περιοχές: στην οροσειρά της Πίνδου και στην οροσειρά της Ροδόπης.

Είναι το μεγαλύτερο χερσαίο θηλαστικό στην Ευρώπη. Το ύψος ενός ενήλικου ατόμου φτάνει περίπου το 1 μέτρο ενώ το μήκος του περίπου τα 2 μέτρα.

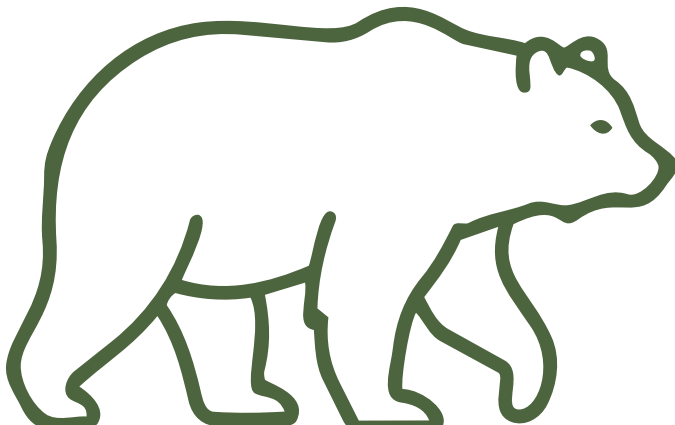
Έχει εξαιρετική όσφρηση, πολύ καλή ακοή και, συγκριτικά, όχι τόσο καλή όραση.

Είναι ευφυές και ευκίνητο ζώο, με ιδιαίτερες δεξιότητες αναρρίχησης και ταχύτητας. Μπορεί να αναπτύξει ταχύτητα ως 60χλμ την ώρα!

Είναι μοναχικό ζώο, εκτός από την περίοδο της αναπαραγωγής ή της φροντίδας των νεαρών.

Στη φύση, το χρώμα του τριχώματος της παρουσιάζει εημαντική ποικιλία, που κυμαίνεται από ανοιχτό ζανθό και καστανό έως πολύ σκούρο καφέ ή σχεδόν μαύρο. Αυτές οι χρωματικές διαφοροποιήσεις αποτελούν παραλλαγές του ίδιου είδους και δεν υποδηλώνουν την ύπαρξη διαφορετικών ειδών.

Ο ζωτικός της χώρος (επικράτεια) είναι 100-150xλμ², και αν δεν ενοκληθεί, ακολουθεί ευχεκκριμένη ρουτίνα στις καθημερινές, αλλά και εποχιακές της μετακινήσεις. Κινείται κυρίως από το σούρουπο μέχρι την αυγή.

Η αρκούδα στην Ελλάδα, είναι ένα απόλυτα προστατευόμενο είδος, σύμφωνα με την ελληνική και τη διεθνή νομοθεσία.

Το είδος, καθώς και ο βιότοπος του, προστατεύονται από

- τον Δασικό Κώδικα (ΝΔ 86/69 – άρθ. 258),
- την Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ),
- τη Σύμβαση της Βέρνης (Ν. 1335/83)
- τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον (CITES -ΦΕΚ 112/Β/01-03-85).

Σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009), η αρκούδα ταξινομείται στα «Κινδυνεύοντα» είδη.

Στην Ελλάδα, η θανάτωση της αρκούδας συνιστά ποινικό αδίκημα.

Συνάντηση με αρκούδα

Καθώς κινούμαστε εντός του βιοτόπου του ζώου, ισχύουν όλα όσα αναφέραμε παραπάνω. Ειδικότερα, για την αρκούδα:

Για να μην τη συναντήσουμε

Φροντίζουμε, κατά την πεζοπορία μας, να κάνουμε θόρυβο και να μιλάμε δυνατά, για να αντιληφθεί την παρουσία μας και να απομακρυνθεί πριν τη δούμε.

Αν τη συναντήσουμε ή την ακούσουμε

Κρατάμε την ψυχραιμία μας και παραμένουμε ακίνητοι.

Αν δεν μας έχει αντιληφθεί, οπισθοχωρούμε σταδιακά από το σημείο από το οποίο ήρθαμε, ήσυχα και αργά, παρατηρώντας για αλλαγές στη συμπεριφορά του ζώου, εάν έχουμε οπτική επαφή.

Αν μας έχει αντιληφθεί, είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίσουμε τη συμπεριφορά της αρκούδας, τη διάθεση και τις προθέσεις της.

Όρθια στάση (το ζώο σηκωμένο στα πίσω πόδια):

Πρόκειται για συμπεριφορά ανίχνευσης ή/και φόβου κι όχι εκδήλωση απειλής.

Αρχή και διστακτική προσέγγιση, τα αυτιά του κοιτούν χαλαρά προς τα εμπρός και το κεφάλι και η μύτη είναι ανασηκωμένα:

Πρόκειται για ήρεμη, μη αμυντική στάση.

Το ζώο θα λάβει αυτή τη στάση γιατί, είτε είναι περίεργο είτε έχει μυρίσει φαγητό που κουβαλάμε είτε "δοκιμάζει" την κυριαρχία του στο χώρο.

Προσπαθεί να μας "καταλάβει" με τις αισθήσεις του.

Η πιο συχνή αντίδραση του ζώου είναι να απομακρυνθεί.

Αν το ζώο αρχίσει να μας ακολουθεί επίμονα και με αποφασιστικότητα, με το κεφάλι σηκωμένο και τα αυτιά όρθια:

Πρόκειται για αρκούδα που βρίσκεται σε ήρεμη κατάσταση και πιθανά έχει χάσει τη φυσική ευστολή/φόβο σε σχέση με τον άνθρωπο. *

Η αρκούδα αυτή είναι εν δυνάμει επικίνδυνη.

Σημ. τέτοιο περιστατικό δεν έχει καταγραφεί ποτέ στην Ελλάδα.

Όταν το ζώο είναι στρεσαρισμένο, είναι πιθανό να εκδηλώσει μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες συμπεριφορές: να σταματήσει να κινείται, να χαμουρηθεί, να αλλάξει τον προσανατολισμό του σώματος του, να αρχίσει να ζεψυδά, να βογκάει επαναλαμβανόμενα ή να χτυπάει τα δόντια του. Το φύσημα από τη μύτη υποδηλώνει συναγερμό και προειδοποίηση.

Όταν το ζώο νιώθει ότι απειλείται και είναι ενοχλημένο, το πιο πιθανό είναι να λάβει αμυντική στάση. Αυτό συμβαίνει συνήθως όταν θέλει να προστατέψει τα μικρά του που βρίσκονται κοντά ή την τροφή / θήραμα του.

Στην αμυντική στάση, μπορεί το ζώο να εμφανίσει τα εξής σημάδια επιθετικότητας: χρύλισμα, αυτιά στραμμένα προς τα πίσω, κατεβασμένο κεφάλι ή όρθιο με ανοιχτό στόμα, έντονη διελθροσία.

Επίσης υπάρχει πιθανότητα το ζώο να κάνει "εικονική" επίθεση προς το μέρος μας για να μας εκφοβίσει και να μας αναγκάσει να απομακρυνθούμε.

Αν η αρκούδα βγάζει δυνατούς βρυχηθμούς, επιδεικνύει έντονη επιθετικότητα.

Κατά τη συνάντησή μας με την αρκούδα η συμπεριφορά μας θα πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με τη συμπεριφορά του ζώου.

Στην περίπτωση που συναντήσουμε το ζώο από κοντά ή, επάνια, αν αρχίσει να μας ακολουθεί:

1

Διατηρούμε την ψυχραιμία μας και δεν προχωρούμε.

2

Προσπαθούμε να φανούμε μεγαλύτεροι, με μη απειλητικό τρόπο, σηκώνοντας τα χέρια στο ύψος του κεφαλιού.

3

Δεν φωνάζουμε. Μιλάμε ήρεμα στο ζώο, για να καταλάβει ότι δεν είμαστε απειλή.

4

Δεν πετάμε πράγματα προς την αρκούδα και δεν σηκώνουμε απειλητικά αντικείμενα (πέτρες, κλαδιά κ.α.).

5

Βρίσκουμε την κατάλληλη στιγμή και οπισθοχωρούμε, αργά και σταθερά, διατηρώντας οπτική επαφή (χωρίς άμεση επαφή με το βλέμμα).

6

Δεν τρέχουμε, δεν κάνουμε απότομες κινήσεις, ακόμα κι αν το ζώο λάβει αμυντική στάση. Το τρέξιμο μπορεί να προκαλέσει καταδίωξη.

7

Δεν ανεβαίνουμε σε δέντρα, καθώς η ανάβαση δεν εγγυάται την ασφάλεια μας, δεδομένου ότι η αρκούδα είναι δεινός εκαρφαλωτής.

8

Αν υπάρχει σε κοντινή απόσταση ασφαλές μέρος (πχ αυτοκίνητο, καλύβα) το προεγγίζουμε με τον πιο ασφαλή τρόπο.

9

Αν είμαστε μεγάλη ομάδα, ευπειρωνόμαστε για να φανούμε ως μονάδα και ακολουθούμε τις ίδιες οδηγίες.

10

Σε περίπτωση "εικονικής" επίθεσης, είναι σημαντικό να μην φοβηθούμε, να μείνουμε ακίνητοι σε ευστολή καθ' όλη τη διάρκεια της κίνησης του ζώου και να συνεχίσουμε να οπισθοχωρούμε όταν αυτή τελειώσει.

11

Στην περίπτωση που αντιληφθούμε νεαρά ζώα αρκούδας ή τροφή/θήραμα σε μια περιοχή, ο γενικός κανόνας είναι άμεση απομάκρυνση από τον χώρο και η τήρηση όλων των παραπάνω οδηγιών.

Στην απίθανη περίπτωση που η αρκούδα μας επιτεθεί:

Παίρνουμε στάση μπρούμυτα στο έδαφος, προστατεύοντας με τα χέρια το λαιμό μας.

Καλύπτουμε το πρόσωπο και την κοιλιακή μας περιοχή, έχοντας τα πόδια ελαφρώς ανοιχτά.

Μια ενδεχόμενη τσάντα στην πλάτη μπορεί να μας προστατέψει.

Αν μας χυρίζει κατά τη διάρκεια της επίθεσης, προσπαθούμε να επανέλθουμε στην προηγούμενη στάση, προστατεύοντας στομάχι και πρόσωπο.

ΔΕΝ
ΠΑΛΕΥΟΥΜΕ!

ΔΕΝ
ΦΩΝΑΖΟΥΜΕ!

Όταν ειγουργετούμε ότι έχει φύγει, ειδοποιούμε το 166 ή το 112, ή/και τις αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο, Αστυνομία, Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών & Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Ανάλογα με την κατάσταση, λαμβάνουμε/ παρέχουμε πρώτες βοήθειες και απομακρυνόμαστε από την περιοχή, ή παραμένουμε στο σημείο έως ότου να φτάσει βοήθεια.

Όταν η αρκούδα θεωρήσει πως δεν αποτελούμε απειλή, θα σταματήσει την επίθεση. Παραμένουμε ακίνητοι και περιμένουμε να φύγει.

* Οι επιθέσεις της καφέ αρκούδας στον άνθρωπο είναι πολύ επάνιες και, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, περιορίζονται σε μεμονωμένα περιστατικά. Στις ελάχιστες περιπτώσεις που έχουν καταγραφεί, εχετίζονται με ειδικές συνθήκες, κατά τις οποίες το ζώο είτε λειτούργησε αμυντικά είτε ακούσια.

Γκρίζος λύκος (*Canis lupus*)

Στην Ελλάδα, εξαπλώνεται κυρίως στη βόρεια και κεντρική Ελλάδα, με σταθερούς πληθυσμούς στη Μακεδονία, τη Θράκη και τη Θεσσαλία, ενώ νοτιότερα συναντάται στον Παρνασσό και την Πάρινθο.

Σαρκοφάγο θηλαστικό. Το βάρος του κυμαίνεται από 20 έως 40 κιλά και το μήκος του από 1 έως 1,5 μέτρο.

Συναντάται κυρίως σε δασώδεις περιοχές της ορεινής ζώνης, αλλά και σε ημιορεινές περιοχές με χαμηλή βλάστηση, όπου υπάρχουν καλύτερες συνθήκες (τροφή, κάλυψη) για την επιβίωση του.

Είναι κοινωνικό ζώο που δημιουργεί αγέλες, οι οποίες στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί πως ψτάνουν το μέγιστο τα 7-8 άτομα (Μ.Ο. 3-4 άτομα). Μια αγέλη μπορεί να αποτελείται και από 2 άτομα.

Στο τρίχωμα του κυριαρχούν κυρίως οι καφέ αποχρώσεις, ενώ στη ράχη οι γκριζες. Είναι συχνά ψηλότερος ή/και μεγαλύτερος σε μήκος από έναν μεσαίου μεγέθους εκύλο και συχνά ευχέεται με τα τσακάλια, που είναι μικρότερα.

Το μέγεθος των επικρατειών του λύκου σε αγέλη κυμαίνεται από 100 - 300 χλμ² και δεν αλληλοεπικαλύπτονται.

Ένας μοναχικός λύκος σε διασπορά, ειδικά αν είναι νέος, μπορεί να διανύσει πολύ μεγαλύτερες αποστάσεις.

Μπορεί να υβριδίζει με τον εκύλο. Στην Ελλάδα, το ζήτημα του υβριδισμού του αποτελεί αντικείμενο επιστημονικής έρευνας και παραμένει υπό διερεύνηση.

Ο λύκος στην Ελλάδα, μέχρι τώρα, είναι ένα αυστηρά προστατευόμενο είδος, σύμφωνα με την ελληνική και τη διεθνή νομοθεσία.

Το είδος, καθώς και ο βιότοπος του, προστατεύονται από

- την Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ),
- τη Σύμβαση της Βέρνης (Ν. 1335/83)

Έχει απαγορευτεί να θεωρείται "επιβλαβές" είδος ή/και να θηρεύεται από το 1991.

Το 2024 και το 2025 ωστόσο, το καθεστώς προστασίας του σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υποβαθμίστηκε από "αυστηρά προστατευόμενο" σε "προστατευόμενο" (Σύμβαση της Βέρνης & Οδ.92/43/ΕΟΚ).

Σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009), ο λύκος ταξινομείται στα "Τρωτα" είδη.

Στην Ελλάδα η θανάτωση του λύκου συνιστά ποινικό αδίκημα.

Συνάντηση με τον λύκο

Καθώς κινούμαστε εντός του βιοτόπου του ζώου, ισχύουν όλα όσα αναφέραμε παραπάνω και ειδικότερα, για τον λύκο:

Για να μην τον συναντήσουμε

1

Φροντίζουμε, κατά την πεζοπορία μας σε βιότοπο λύκων, να κάνουμε θόρυβο και να μιλάμε δυνατά για να αντιληφθούν την παρουσία μας πριν τους δούμε. Το πιθανότερο είναι να προσπαθήσουν να μας αποφύγουν, διαφεύγοντας. Τις περισσότερες φορές, μας ακούνε ή μυρίζουν, νωρίτερα, και απομακρύνονται.

2

Αν πεζοπορείτε σε περιοχές όπου υπάρχει παρουσία λύκων, συνιστάται να αφήσετε τον εκύλο στο επίτι, όσο επάνιες κι αν είναι οι συναντήσεις με λύκους. Οι λύκοι ενδέχεται να επιδείξουν επιθετική συμπεριφορά απέναντι σε εκύλους.

3

Αν είμαστε σε βόλτα με τον εκύλο, τον έχουμε δεμένο με κοντό λουρί, και μιλάμε δυνατά για να αντιληφθεί ο λύκος την ανθρώπινη παρουσία.

Τον κρατάμε κοντά στο σώμα μας, για να γίνει σαφές στον λύκο ότι εμείς τον προσετατεύουμε.

Αν τον συναντήσουμε

1

Διατηρούμε την ψυχραιμία μας και δεν προχωρούμε.

2

Οπισθοχωρούμε σταδιακά από το σημείο που ήρθαμε, ήσυχα και αργά, παρατηρώντας παράλληλα για αλλαγές στη συμπεριφορά του, εάν υπάρχει οπτική επαφή.

3

Δεν τρέχουμε, ούτε γυρνάμε την πλάτη, καθώς αυτό μπορεί να προκαλέσει καταδίωξη.

4

Δεν κάνουμε απότομες κινήσεις.

5

Δίνουμε στο ζώο τον απαραίτητο χώρο διαφυγής.

6

Δεν παίρνουμε, ούτε πετάμε απειλητικά αντικείμενα (πέτρες, κλαδιά κ.α.) για να τον εκφοβίσουμε.

Αν αρχίσει να μας πλησιάζει

1

Εκφραζόμαστε με επιθετικό τόνο φωνής, κάνοντας τον εαυτό μας να φανεί μεγαλύτερος (πχ σηκώνοντας τα χέρια ψηλά πάνω από το κεφάλι ή κουνώντας κάποιο ρούχο). Οι φωνές, τα χειροκροτήματα και οι δυνατοί θόρυβοι μπορούν να τρομάζουν τον λύκο και να τον αποθαρρύνουν από το να πλησιάσει περισσότερο. Για επιπλέον ασφάλεια, έχουμε μαζί μας εφυρίχτρα.

2

Αν είμαστε μεγάλη ομάδα, ευπειρωνόμαστε πλάτη με πλάτη, για να φανούμε ως μονάδα, και ακολουθούμε τις ίδιες οδηγίες.

3

ως ομάδα, συντονίζουμε τις ενέργειες μας, διασφαλίζοντας ότι όλοι ξέρουν πώς να αντιδράσουν, αν η κατάσταση κλιμακωθεί. Το να μιλάμε δυνατά και δυναμικά, ως ομάδα, μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικό από τις ατομικές προσπάθειες.

4

Διατηρούμε σταθερή οπτική επαφή, αλλά δεν τον κοιτάμε επίμονα στα μάτια και απομακρυνόμαστε.

Είναι σημαντικό να καταλάβουμε αν ένας λύκος είναι επιθετικός, και να γνωρίζουμε τι κάνουμε στην απίθανη περίπτωση επίθεσης.

Τα σημάδια επιθετικότητας του λύκου περιλαμβάνουν γρύλισμα, επίδειξη δοντιών, ανασήκωμα του τριχώματος στον αυχένα και έντονο, επίμονο βλέμμα.

Ένας επιθετικός λύκος μπορεί επίσης να χαμηλώσει το σώμα του και να προετοιμαστεί να ορμήσει. Ωστόσο, αυτές οι συμπεριφορές μπορεί επίσης να είναι σημάδια φόβου ή αμυντικής στάσης, επομένως είναι σημαντικό να αξιολογήσουμε ολόκληρη την κατάσταση.

Στην απίθανη περίπτωση που ο λύκος μας επιτεθεί:

Αμυνόμαστε επιθετικά!

Χρησιμοποιούμε οποιοδήποτε διαθέσιμο μέσο, όπως πέτρες, ζύλα ή ακόμα και τα γυμνά μας χέρια.

Εστιάζουμε στις ευαίσθητες περιοχές του λύκου, όπως τα μάτια, τη μύτη και τον λαιμό του.

Κλωτσάμε, χτυπάμε με γροθιές και ζύνουμε με όλη μας τη δύναμη.

Δεν τα παρατάμε και συνεχίζουμε να μαχόμαστε, μέχρι να υποχωρήσει ο λύκος!

Όταν ειγουργουτούμε ότι έχει φύγει, ειδοποιούμε το 166 ή το 112, ή/και τις αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο, Αστυνομία, Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών & Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Ανάλογα με την κατάσταση, λαμβάνουμε πρώτες βοήθειες και απομακρυνόμαστε από την περιοχή ή περιμένουμε να φτάσει βοήθεια.

* Οι συνολικές επιθέσεις λύκων σε ανθρώπους είναι εξαιρετικά σπάνιες και οι λύκοι συνήθως αποφεύχουν τους ανθρώπους.

Αποτροπή άγριων ζώων από οικισμούς και προστασία καλλιιερχειών και ζώων

Κάνουμε εωστή διαχείριση απορριμάτων. Αποφεύγουμε να ρίχνουμε απορρίμματα έξω από τους κάδους ή κατά τις νυχτερινές ώρες. Διατηρούμε καθαρές αυλές, πλατείες και εξωτερικούς χώρους από υπολείμματα φαγητού και απομακρύνουμε πηγές τροφής (πεσμένα φρούτα, ζωτορφές κ.α.).

Συλλέγουμε έγκαιρα τους καρπούς από δέντρα σε αυλές και κοινόχρηστους χώρους οικισμών και αποφεύγουμε την παραμονή ώριμων καρπών στο έδαφος.

Καθαρίζουμε την ψηλή βλάστηση γύρω από οικισμούς και χωράφια που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως καταφύγιο των άγριων ζώων.

Ενισχύουμε τις υποδομές μας. Χρησιμοποιούμε ηλεκτροφόρα περίφραξη και αποτρεπτικά μέσα που παράγουν ήχους/ συναγερούς (όπως τα critter gitter) και φως (όπως τα fox lights). Η χρήση ελληνικών φυλών ποιμενικών Σκύλων φύλαξης Κοπαδιών (ΣΦΚ) μπορεί να λειτουργήσει ως σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και να αποτρέψει την προσέγγιση λύκων και αρκούδων στα οικόπεδα και κτηνοτροφικά ζώα.

~ Στην Ελλάδα απαντώνται περισσότερα από 70 είδη ερπετών, από τα οποία 23 είναι ψίδια.

~ Από όλα τα ερπετά, μόνο 7 είναι δηλητηριώδη, και όλα ανήκουν στα ψίδια.

~ Από αυτά, 5 είδη οχιάς διαθέτουν ισχυρό δηλητήριο, ενώ τα υπόλοιπα 2 είδη ψιδιών, ο σαπίτης και το αγιόψιδο, έχουν ασθενές και θεωρούνται πρακτικά ακίνδυνα για τον άνθρωπο.

~ Όταν συναντήσουμε ένα ερπετό και ειδικά ένα ψίδι, το πιθανότερο είναι ότι, όταν μας αντιληφθεί θα σπεύσει να κρυφτεί. Ειδικά τα ψίδια αντιλαμβάνονται τον άνθρωπο ή άλλα ζώα μέσω των κραδαμών του εδάφους.

~ Η μοναδική περίπτωση ένα ψίδι να εξαναγκαστεί σε επίθεση είναι όταν ενοχληθεί.

Είναι σημαντικό όταν βρισκόμαστε στη φύση, να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί!

Τι προσέχουμε

Δεν βάζουμε τα χέρια μας σε τρύπες στο έδαφος ή κάτω από πέτρες.

Δεν περπατάμε απρόσεκτα σε περιοχές με πλούσια βλάστηση που δεν μπορούμε να ελέγξουμε τι βρίσκεται από κάτω.

Δεν πιάνουμε κανένα ψίδι ακόμη κι αν είναι νεκρό.*

* ψίδια που έχουν θανατωθεί ακόμη και πριν μια ώρα, μπορεί να καταφέρουν ένα τελευταίο δάγκωμα καθώς το νευρικό τους σύστημα παραμένει ενεργό.

Αν ωστόσο δαγκωθούμε από ψίδι

Προσπαθούμε να αναγνωρίσουμε την ταυτότητα του ψιδιού, αν έχουμε οπτική επαφή. Αν γίνεται, βγάζουμε φωτογραφία.

Αποφεύγουμε τις περιττές κινήσεις για να επιβραδυνθεί η εξάπλωση του δηλητηρίου στο σώμα. Κρατάμε το δαγκωμένο μέλος πιο χαμηλά από την καρδιά.

Δεν δένουμε το δαγκωμένο μέλος. Δεν ρουφάμε το δηλητήριο. Δεν εφαρμόζουμε πάγο στην περιοχή.

Σπεύδουμε άμεσα στο πλησιέστερο νοσοκομείο ή καλούμε στο 166 ή 112.

Χρήσιμα τηλέφωνα

Κέντρα Περίθαλψης για την Άγρια Ζωή στην Ελλάδα:

Αλκυόνη – 6944741616

ΑΝΙΜΑ – 210 9510075

Δράση για την Άγρια Ζωή – 6979914852

Για αρκούδες και λύκους:

πΜΚΟ ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ – 23860 41500

πΜΚΟ ΚΑΛΛΙΣΤΩ – 2310 252530

Αερόδιες Υπηρεσίες:

Δασαρχεία

Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής

Αλλαγής (Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α.) και Μονάδες Διαχείρισης

Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΔΠΠ)

Αστυνομικό Τμήμα

Πυροσβεστική

Πολιτική Προστασία

Σε περίπτωση συνάντησης με αρκούδα ή λύκο, ή εντοπισμό βιοδηλωτικών στοιχείων αυτών, επικοινωνούμε με το Δασαρχείο ή/και τη Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. της περιοχής για ενημέρωση.

